

ORDYNACJE MNISZE NA PÓŻNOANTYCZNYM I WCZESNOŚREDNIOWIECZNYM ZACHODZIE

Między IV a VIII wiekiem na Zachodzie Europy dochodzi do znaczącego wzrostu liczby mnichów mających święcenia kapłańskie. Problem ten od lat zastanawiał historyków. Różnica jest rzeczywiście niezwykła: tylko o kilku wspólnotach monastycznych z końca IV wieku możemy powiedzieć, że należeli do nich ordynowani mnisi; nietrudno znaleźć takie, w których żaden z zakonników nie miał święceń. Zastanawiające wydaje się to, że do VIII wieku proporcje te zmieniają się drastycznie – u progu epoki karolińskiej przynajmniej co trzeci członek wspólnoty jest ordynowany. Wzrost liczby ordynacji mniszych na Zachodzie nie tylko w poważnym stopniu wpłynął na sposób funkcjonowania wspólnoty monastycznej, lecz także zmienił to, jak mnisi oraz członkowie elity świeckiej i duchownej postrzegali rolę klasztoru w społeczeństwie. We wspomnianym okresie narodziło się i rozwinęło wielu zjawisk, które badacze pełnego średniowiecza naturalnie łączą z monastycyzmem. Zwyczaje, które przyjmują oni za nierozdzielnie związane z kulturą monastyczną, były często relatywnie nowe.

Proponowany projekt ma na celu zbadanie powodów wzrostu liczby ordynowanych mnichów na późnoantycznym i wczesnośredniowiecznym Zachodzie. Co więc na pierwszy rzut oka może się wydawać projektem skupionym na liczeniu mnichów posiadających święcenia, jest w rzeczywistości próbą zbadania początków różnicy, którą można zaobserwować pomiędzy pierwszymi klasztorami założonymi w Galii pod koniec IV wieku a klasztorami epoki karolińskiej.

Aby właściwie zrozumieć naturę tej zmiany i jej pochodzenie, wnioskodawca zbada materiał źródłowy z późnoantycznego oraz wczesnośredniowiecznego Zachodu i prześledzi rozwój nowego typu monastycyzmu. W swoich badaniach skupi się przede wszystkim na klasztorach galijskich. To właśnie w Galii przenikały się różne prądy duchowości monastycznej i to właśnie monastycyzm galijski po reformach karolińskich stał się podstawą dla całego zachodniego ruchu mniszego. Podstawowym założeniem tego projektu jest to, że główną rolę w rozwoju monastycyzmu galijskiego odegrały zewnętrzne inspiracje, które płynęły zwłaszcza ze strony klasztorów irlandzkich i klasztorów italskich pozostających pod wpływem myśli Grzegorza Wielkiego. Stąd tak duży nacisk zostanie położony na zbadanie materiałów pochodzących także z innych regionów Zachodu. Wstępna kwerenda upewnia wnioskodawcę, że inspiracje płynące z Wysp Brytyjskich i Italii były bardzo silne i w znaczący sposób przygotowały grunt pod ujednociające reformy Alkuina z Yorku, które zostały przeprowadzone w czasach Karola Wielkiego. Zdaniem wnioskodawcy model, który Alkuin postawił za wzór dla swojej reformy, był w znaczącej mierze oparty o monastycyzm kolumbański rozwijający się na terenie Galii.

Badacze zajmujący się historią ruchów monastycznych, jak i ci interesujący się historią duchowieństwa w dużym stopniu zaniedbali problem ordynacji mniszych. Jedyne dostępne studium zostało opublikowane ponad pięćdziesiąt lat temu i jest co najmniej niezadowolające, jako że traktując o ordynacjach mniszych nie odpowiada w zasadzie na pytanie o ich początki. Dzięki temu projektowi wnioskodawca będzie miał możliwość uzupełnienia powstałej w historiografii luki. Nowatorska rozprawa doktorska napisana w wyniku projektu istotnie pogłębi naszą wiedzę o rozwoju wczesnego monastycyzmu i umożliwi zrozumienie, w jaki sposób do czasów karolińskich klasztor umocnił swoje znaczenie jako dominujący ośrodek kulturowy i społeczny.